

HERMAN NACHTERGAELE

KAALSLAG AAN DE LEIE?

De planning voor de grote aanpassingswerken aan de Leie zelf (rechttrekking, verbreding en verdieping) loopt onverminderd verder. Met Natuurpunt nemen we deel aan een structureel overleg met De Vlaamse Waterweg waarbij we regelmatig geïnformeerd worden. Er is aan de overkant luisterbereidheid en we appreciëren deze werkwijze, wat niet wil zeggen dat we het eens zijn met alle zaken die worden voorgesteld.

We proberen daarbij onze rol te spelen om de belangen van de natuur zoveel mogelijk te verdedigen, maar moeten dit wel doen vanuit een minderheidspositie. Vanuit onze rol willen we de informatie ruim verspreiden op een zo objectief mogelijke manier. Onlangs werden de plannen voor Pand 150 (het deel tussen Sint-Baafs-Vijve tot Harelbeke) toegelicht in een expertenoverleg om op basis van adviezen zo nodig nog bij te sturen.

De geplande werken zullen minder ingrijpend zijn dan voor Pand 160 (tussen Harelbeke en Menen) omdat dit deel van de Leie vroeger al grotendeels werd recht getrokken. Pand 150 heeft nu al een sterk kanaalaspect met nauwelijks bochten. Toch zullen ook hier en daar grote verbredingen worden uitgevoerd. Op heel wat plaatsen zullen bij deze werken ook natuurvriendelijke oeverzones worden aangelegd wat wel duidelijke natuurwinst zal opleveren. Maar het grote discussiepunt voor pand 150 ligt voor ons in de aanpak van het bomenbestand, overwegend iepen (700 stuks) en oude wilgen van 60-70 jaar oud (808 stuks). Eén derde van de bomen moeten sowieso verdwijnen omdat ze binnen de werkzone van de Leiewerken staan. Maar wat met de rest?

De helft van de bomen buiten de werkzone (479) zouden gekapt worden tijdens de kalibratiewerken gefaseerd over 3 seizoenen. De overige 488 zouden vervolgens gefaseerd worden gekapt over een periode van 25 jaar. Uiteindelijk zouden geen

enkele iep en amper 18 wilgen (2,5%) blijven staan. Een 150-tal van andere bomsorten zouden behouden blijven. Alleen al op dit pand zouden dus 1.500 bomen sneuvelen. Als gedeeltelijke compensatie zullen andere soorten worden aangeplant waarvan de meesten eerder een struikvorm hebben of minder hoog groeien (zomereik, linde, haagbeuk, resistente iepensoorten, zwarte els, meidoorn, sleedoorn, sporkehout, hondsroos, kardinaalsmuts). In aantal zou zo'n 75% worden gecompenseerd.

De Waterweg motiveert deze drastische kaalkap met een aantal overwegingen: de spontane achteruitgang van de iepen door ziekte en de onderhoudskost van de wilgen die vrij groot is. Tevens is er nogal wat takkenval wat een probleem geeft voor de fietsers langs de jaagpaden. Er is ook nog een visueel/historisch aspect: de laanstructuur die er nu is met de wilgen bestond oorspronkelijk niet in een rivierlandschap. Men opteert ervoor om een meer open landschap te herstellen waarbij het visueel contact tussen de rivier en de vallei wordt hersteld.

Op het eerste zicht lijkt dit allemaal voldoende onderbouwd, maar toch hebben we hier zware bedenkingen bij. De iepen lijden al lang onder de iepenziekte (een schimmelaantasting) en jaarlijks wordt reeds een flink percentage verwijderd. Men overweegt nu echter een totale kap. Het zou echter zonde zijn ze allemaal te rooien. Iepen zijn een belangrijke waardplant van de lepenpage die hier nog aanwezig is. Deze dagvlinder is op de Rode lijst beland omwille van zijn zeldzaam voorkomen. Iepen hebben overigens nog meer in petto: er zijn bv. heel wat insectensoorten en korstmossen die specifiek aan iepen gebonden zijn. Ondertussen zijn er ook iepensoorten die resistent zijn tegen de schimmelziekte.

De ecologische waarde van oude bomen en zeker wilgen mag niet worden onderschat. Wilgen zorgen voor nectar voor tal van bijensoorten. Oude bomen geven nestplaatsen voor holenbroeders. In pand 150 werden door het INBO bij onderzoek minstens 10 soorten vlermuizen waargenomen, alle beschermd. Oude wilgen dienen als koloniebomen en zijn dus essentieel voor deze soorten. Daarbij is het niet voldoende om hier en daar een oude boom te sparen. Kolonies migreren in de zomer tussen koloniebomen en deze functioneren dus alleen in verbanden.

↓ ↗ Bomen die dreigen te verdwijnen thv pand 150
© Herman Nachtergaele

De onderhoudskost is een gegeven, maar de zorgplicht voor natuur geldt zeker ook voor de Waterweg die volledig functioneert als instelling met overheidsgeld. Er zijn zeker mogelijkheden om de onderhoudskosten te drukken en het probleem van takkenval te verminderen. Zo kunnen zeker een aantal bomen via hakhoutbeheer of knotvormen behouden blijven. Er zouden ook veteraanbomen kunnen aangeduid worden die zeker moeten blijven staan. Een drastische kaalkap op korte tijd zoals voorzien, geeft ook een totale onderbreking van de bestaande ecologische structuur. Het duurt min. 20 jaar vooraleer die een beetje hersteld is bij heraanplant. Ondertussen riskeren we dat veel soorten definitief weg zijn. Tenslotte is het de dag van vandaag nog nauwelijks uit te leggen aan een groot publiek dat er een kaalslag van honderden oude bomen gebeurt om puur visuele redenen voor een concept van openheid dat toch moet genuanceerd worden. De ganse Leievallei is een sterk veranderde ruimte waar natuur is moeten gaan wijken. Er moet dan ook maximale zorg besteed worden aan behoud van bestaande natuur.

We gaan vanuit Natuurpunt deze kapping door de Vlaamse Waterweg niet zomaar laten gebeuren en tijdens het openbaar onderzoek dat er volgend jaar moet komen protest laten horen. We hopen echter dat de plannen door ons overleg gewijzigd worden en dat men zich zoveel mogelijk beperkt tot de bomen die gekapt moeten worden omdat ze in de werkzones staan.

NIEUWS VAN HET LEIEFRONT: EN TOEN KWAMEN ER 2 INTENDANTEN

Van Pand I60, het tracé tussen Harelbeke en Menen waarvoor we heel veel natuurschade verwachtten, is er voorlopig geen nieuws. Ondanks de protestacties van de voorbije maanden is het merkwaardig stil. Geen nieuws betekent hier waarschijnlijk slecht nieuws.

Over het Rivierherstel zelf viel er wel nieuws te rapen. Het natuurherstel langs de Leie zit al jaren in het slop omdat er onvoldoende grond werd aangekocht door de overheid. Hoewel het in West-Vlaanderen, goed voor zowat 200 ha gepland natuurherstel allemaal gaat om natuurgebied op het gewestplan, weigeren de eigenaars en gebruikers (meestal landbouwers) om vrijwillig te verkopen. Stilaan beseft iedereen dat er maar één optie overblijft, deze van de onteigening voor openbaar nut. Tot nu toe was het idee van onteigenen voor het Rivierherstel politiek taboe. In Menen heeft men echter bij de aanleg van de nieuwe brug vlot meer dan 150 huizen onteigend, maar dit was gekoppeld aan een lucratief immobiëlen project waardoor de beslissniveaus blijkbaar minder scrupules hadden.

Bij minister Demir lijkt het besef over de urgentie van de realisatie van het natuurherstel nu toch écht doorgebroken. Er zijn de voorbije weken duidelijke beslissingen genomen in de Vlaamse regering om het natuurherstel op koers te krijgen. Eén van die beslissingen is de aanduiding van de provinciegouverneurs van West-Vlaanderen, Carl Decaluwé en Oost-Vlaanderen, Carina Van Cauter als bemiddelaar (intendant). Twee intendanten lijkt bijna téveel eer en toont hoe moeilijk het dossier van het Rivierherstel Leie ligt. Het ziet er wel naar uit dat de Vlaamse regering nu beseft dat rivierherstel veel meer betekent dan natuurwinst alleen maar ook een vernieuwende aanpak rond waterbeleid mogelijk maakt. En dat dit nodig is hebben we de voorbije jaren geleerd met opeenvolgende droogtecrisisen en waterrellende.

De gouverneurs moeten de landbouwsector proberen te overtuigen van de noodzaak om tot verkoop over te gaan. Ze krijgen 9 maanden om dan conclusies over de haalbaarheid voor te leggen aan de Vlaamse regering. Een dergelijke formule heeft in Antwerpen de knoop van Oosterweel doen ontwarren en wordt nu ook geprobeerd in het Ventilusproject rond de nieuwe hoogspanningslijnen voor West-Vlaanderen. Hier lijkt de kans op succes wel kleiner. De landbouwlobby heeft van dit dossier een symbool gemaakt.

De ultieme keuze is hier dus of gronden die al decennia de bestemming natuurgebied hebben, uiteindelijk ook als zodanig mogen functioneren, waarbij oneigenlijk gebruik (door landbouw, privaat) door de overheid wordt beëindigd. Dit is naar Vlaamse normen gedurfd en vernieuwend.

We wensen de beide intendanten veel geluk. Maar als hun opdracht mislukt is de conclusie duidelijk en verwachten we dat de Vlaamse regering eindelijk haar verantwoordelijkheid neemt.